

тэрмінам навучання 7 гадоў. Зачынена ў 1918.

Андрэй Самусік.

Магілёўская праваслаўная епархія, адм.-тэр. адзінка праваслаўнай царквы. Утворана 1.11.1632 па ініцыятыве мітрапаліта Пятра Магілы як адзіная правасл. епархія на Беларусі і ў ВКЛ (усе астатнія былі пераведзены ва унію), падпарадкоўвалася *Кіеўскай мітраполіі*. Кафедра епіскапаў знаходзілася ў Мікольскай царкве ў Магілёве. У 1633 зацверджана прывілеем караля Уладзіслава IV. Першы епіскап *Іосіф Бабрыковіч-Капет-Аняхожскі* жыў у Вільні. У 1647—50 магілёўскай кафедрай валодалі уніяты, потым зноў праваслаўныя. У час вайны Расіі з Рэччу Паспалітай 1654—67 тэр. епархія падпарадкоўвалася полацкім епіскапам, якія прызначаліся маскоўскім патрыярхам. Тытул епіскапаў да 1675 — магілёўскі, аршанскі і мсціслаўскі, пасля — магілёўскі і беларускі. Епіскапы павінны былі зацвярджацца каралём. Пасля пераходу Кіеўскай мітраполіі пад юрысдыкцыю Маскоўскага патрыярхату (1685) магілёўскіх епіскапаў прызначала Масква, але па-ранейшаму зацвярджаў кароль. У 1718 у М.п.е. былі мужчынскія манастыры: Ахорскі, Буйніцкі, Віцебскі, Горацкі, Грывецкі, Дзісенскі, Друйскі, Крыжборскі, Куцеінскі, Магілёўскі, Мсціслаўскі, Невельскі, Палацкі, Саламярэцкі, Шклоўскі і жаночыя: Баркулабаўскі, Касцюкоўскі, Куцеінскі, Мазалаўскі. У 1740—50-я г. ў выніку ганенняў на праваслаўе колькасць прыходаў значна скарацілася, у 1755 зроблена спроба зачыніць кафедру. Вял. намаганні для захавання дзейнасці епархія зроблены епіскапам *Георгіем Каніскім*.

Епіскапы магілёўскія (да канца 18 ст.): *Іосіф Бабрыковіч-Капет-Аняхожскі* (1632—34), *Сільвестр Косаў* (1634—47), *Іосіф Канановіч-Гарбаці* (1647—53), *Ігнацій Аксяновіч-Старушыч* (1650), *Іосіф Нелюбовіч-Тукальскі* (1661—63), *Феадосій Васілевіч* (1664—78), *Клімент Трызна* (1680—88), *Сільвестр Ваўчанскі* (1688—91), *Серафім Пальхоўскі* (1697—1704), *Сільвестр Чацвярцінскі* (1704—28), *Арсеній Бярло* (1728—32), *Іосіф Ваўчанскі* (1732—42), *Іеранім Ваўчанскі* (1742—54), *Георгій Каніскі* (1755—95).

Ігар Пушкін.

Магілёўская ратуша Фота пач. 20 ст.

Магілёўская ратуша. Існавала ў 17—20 ст. на цэнтральнай (Гандлёвай) плошчы Магілёва. У канцы 17 ст. ратуша — мураваны 2-павярховы будынак з 8-граннай 5-яруснай вежай пасярэдзіне гал. фасада. У 1679—81 пад кіраўніцтвам майстра Феські збудаваны прамавугольны (28 x 10,5 м) будынак ратушы. Першая вежа вышынёй каля 26 м, узведзеная ў 1682—86 майстрам Крузбергам з Быхава, абвалілася. У 1692 пасля разборкі муроў старой вежы майстрам Ігнатам збудавана новая вежа вышынёй да 38 м. На 1-м паверсе ратушы знаходзіліся сені, вял. «ізба» (тут засядаў суд пад старшынствам войта), канцылярны і святліца, дзе захоўваліся бягучыя справы магістрата; на 2-м паверсе — сені, судовая «ізба» (месца магістрацкага суда), вял. зала для пасяджэнняў магістрата і дапаможны памяшканні; у цокальным паўпадвальным паверсе — скарбніца, склады і астрог. Відаць, 1-ы паверх быў перакрыты скляпеннямі. На 2-й паверх вялі лесвіцы, аздобленыя разнымі драўлянымі балясамі. Звонку ратуша была атынкаваная, мела 2 ганкі — высокі парадны і нізкі (з боку гал. і дваровага фасадаў). Вежа завяршалася гранёным купалам са шпілем, мела балкон з металічнымі кратамі, вял. гадзіннік (з 17 ст.). Стромкі дах ратушы быў накрыты плоскай чырвонай дахоўкай, аздоблены пазалочанымі флюгерамі на франтоне, дахах ганкаў і вежавым шпілі. У 1773 ратуша капітальна перабудавана. У час Вял. Айч. вайны моцна пашкоджана, у 1957 знесена. У 1979 і 1984 праведзены археалагіч-

ныя раскопкі рэшткаў. У цяперашні час адбудовваецца.

Алег Трусаў.

Магілёўская хроніка, помнік гарадскога летапісання 17—19 ст., апошні беларускі летапісны звод. Складзена ў Магілёве купецкім старостам *Т.Р.Суртам* (у 1693 склаў 1-ы летапіс, які дапаўняў да 1701, звесткі за 1526—1701) і рэгентам гар. канцылярыі *Ю.Трубніцкім* (звесткі за 1701—46), прадоўжана сынам апошняга *Аляксандрам* і ўнукам *Міхаілам* (да 1856). Напісана па-польску, запісы за 1841—56 па-руску. Найб. навук. і гіст.-літ. каштоўнасць мае частка, напісаная першымі двума храністамі (звесткі за 1526—1746), якая збераглася ў рукапісе, датаваным 1747 (лісты запісаў за 1705 і 1710—44 згублены). Крыніцамі хронікі паслужылі розныя летапісныя запісы і ўспаміны сучаснікаў, матэрыялы Магілёўскага архіва, хронікі *А.Гваньіні* і *М.Стрыйкоўскага*, кіеўскі «Сінопсіс», асабістыя назіранні аўтараў. У хроніцы адлюстравана сац.-паліт., гаспадарчэканам. і культ. жыццё Магілёва эпохі позняга феадалізму. Сведчыць аб высокім узроўні развіцця бел. горада ва ўмовах гар. самакіравання. Змяшчае матэрыял па гісторыі Беларусі, Літвы, Украіны, Польшчы, Расіі 16—19 ст. Запісы пра падзеі перыяду Паўн. вайны 1700—21 паказваюць цяжкае становішча горада і яго жыхароў. Створаны вобразы *Пятра I*, *Карла XII*, *А.Д.Меншыкава*, *І.Мазепы* і інш. Многія старонкі *М.х.* напоўнены сац. падтэкстам, прасякнуты крытычным стаўленнем да феадалаў і гар. буржуазіі, спачуваннем